

POSTANOWIENIE

Dnia 8 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z wniosku A.J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.
o podleganie polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 6 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek organu rentowego o przyznanie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...), III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację A.J. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 1 grudnia 2014 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, I Oddział w W. z dnia 7 lutego 2014 r., stwierdzającej podleganie przez niego polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce, z pominięciem mającego charakter marginalny zatrudnienia na terytorium Słowacji.

Sąd drugiej instancji ustalił, że ubezpieczony, prowadzący w Polsce działalność na własny rachunek, zawarł z pracodawcą słowackim – M. s.r.o. z

siedzibą w C., umowę o pracę promotora usług i produktów w wymiarze miesięcznym 10 godzin za wynagrodzeniem w kwocie 40 Euro i został zgłoszony przez tego pracodawcę do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej. Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych - zawiadomił instytucję słowacką o określeniu właściwego ustawodawstwa w trybie art. 16 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284/1 z dnia 30 października 2009 r.; dalej „rozporządzenie nr 987/2009”). W toku postępowania apelacyjnego Socialna Poistovna poinformowała o wydaniu decyzji stwierdzającej, że „nie powstało obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne i obowiązkowe ubezpieczenie od bezrobocia dla Pana A.J., jako pracownika M. s.r.o.” Tymczasowe określenie ustawodawstwa polskiego stało się więc ostateczne.

W skardze kasacyjnej ubezpieczony zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 166/1 z dnia 30 kwietnia 2004 r. ze zm.; dalej „rozporządzenie nr 883/2004”) w związku art. 16 ust. 2 i 4 oraz art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009, oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 5 i art. 477¹¹ § 2 k.p.c. z powodu nieuwzględnienia przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania, wywołanej pozbawieniem pracodawcę słowackiego, jako zainteresowanego w sprawie, możliwości obrony swoich przez praw.

Jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał „nieważność postępowania lub to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”. Podniósł, że organ rentowy nie przeprowadził postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką w zakresie pozwalającym na ustalenie charakteru pracy wykonywanej na Słowacji; wymiaru jej czasu, ważności dokumentów potwierdzających ubezpieczenie społeczne oraz kryteriów potwierdzających marginalny charakter pracy.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ §1 k.p.c.) albo o uchylenie zaskarżonego

wyroku i rozstrzygnięcie istoty sprawy przez orzeczenie, że podlega od dnia 1 sierpnia 2013 r. ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczenia społecznego (art. 398¹⁶ § 1 k.p.c.).

Organ rentowy wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie od wnioskodawcy na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W sprawie nie zachodzi zarzucana nieważność postępowania przed Sądem pierwszej instancji, mająca wynikać z niezawiadomienia o toczącym się postępowaniu M. s.r.o. z siedzibą w C.. Status procesowy tego podmiotu nie jest kształtowany pozostawaniem w sferze stosunku ubezpieczenia społecznego w znaczeniu materialnoprawnym, do którego odnosi się zaskarżona decyzja organu rentowego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2001 r., II UKN 310/00, OSNP 2003 nr 2, poz. 45, czy z dnia 8 grudnia 2000 r., II UKN 128/00, OSNAPIUS 2002 nr 15, poz. 368). Prawa i obowiązki tego podmiotu nie wynikają z podstawy prawnej zaskarżonej decyzji, jak też wynik sprawy toczącej się przed sądem ubezpieczeń społecznych nie dotyczy go bezpośrednio (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 28). Poza tym w postępowaniu kasacyjnym, skierowanym przeciwko orzeczeniu sądu drugiej instancji, nie podlega badaniu nieważność przed sądem pierwszej instancji.

Pracodawca osoby wykonującej pracę najemną w jednym państwie członkowskim, która równocześnie wykonuje pracę na własny rachunek w innym państwie Unii (art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004), nie jest stroną ani zainteresowanym w postępowaniu uregulowanym w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia

(WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284/1 z dnia 30 października 2009 r. Nie jest więc stroną określaną w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. jako zainteresowany w postępowaniu wszczętym odwołaniem tego ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przedmiocie podlegania polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania działalności pozarolniczej na terenie Polski.

Status zainteresowanego jako strony postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych i jego legitymacja do udziału w niej, zakłada istnienie stosunku ubezpieczenia społecznego, jako źródła jego praw lub obowiązków oraz ich zależności od rozstrzygnięcia sprawy, tymczasem stosunek ubezpieczenia wynikający z zatrudnienia na terenie Słowacji nie powstaje w polskim systemie ubezpieczeń społecznych, a jedynie normy kolizyjne art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, stanowią, że osoba podejmująca pracę najemną w innym państwie Unii podlega w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna.

Stwierdzenie spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa, zatem kształtowanie stosunków ubezpieczenia społecznego na terenie Słowacji pozostaje w wyłącznej kognicji sądów słowackich i ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa nie jest dopuszczalna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47).

W wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, Sąd Najwyższy wyjaśnił, jak powinna przebiegać procedura dotycząca określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziana w powołanych w skardze przepisach prawa unijnego i uzupełnił swe stanowisko w wyrokach z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15 (dotychczas niepublikowanym) i z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12 (OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238), a przede wszystkim w wyroku z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13 (OSNP 2016 nr 1, poz. 13).

Każdy organ wydaje decyzję o podleniu ubezpieczeniu społecznemu w

zakresie swej nienaruszalnej właściwości. Jeżeli zatem słowacka instytucja ubezpieczeniowa odmówiła uznania pracy świadczonej na jej terenie przez polskiego przedsiębiorcę jako podstawy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, to jej decyzja może być tylko przedmiotem skargi w słowackim systemie rozpoznawania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Polskie sądy nie mogą zmienić tej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., II UK 382/16, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., II UK 382/16, niepubl., oraz wyrok Sąd Okręgowy z dnia 10 maja 2017 r., I UK 456/16, niepubl.).

W tym kontekście M. s.r.o. nie był zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, I Oddział w W. w przedmiocie podlegania od dnia 1 sierpnia 2013 r. polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych i jego zawiadomienie o toczącym się postępowaniu nie było wymagane. Na tym stanowisku stanął także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15 (Monitor Prawa Pracy 2016 nr 11, s. 603).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, oparty na stwierdzeniu o jej oczywistej zasadności nie został poparty przekonującymi argumentami co do nieprawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego, a skarżący odniósł się wyłącznie do ustaleń faktycznych oraz oceny dowodów, co - jak wynika z art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c. - nie stanowi przedmiotu kontroli kasacyjnej.

Uwzględniając to, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), oddaliwszy wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego ze względu nieujęcie w odpowiedzi na skargę żądania o wydanie orzeczenia tej treści (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015 nr 7-8, poz. 91).

as